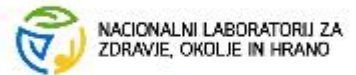


Program čezmejnega sodelovanja
Slovenija - Italija 2007-2013

PROJEKT GEP



ALGORITEM UKREPANJA ZA
VAROVANJE VIROV PITNE VODE
FURLANIJA-JULIJSKA KRAJINA

Opisni del

Progetto GEP finanziato nell'ambito del Programma per la Cooperazione Transfrontaliera Italia-Slovenia 2007-2013, dal Fondo europeo di sviluppo regionale e dai fondi nazionali.
Projekt GEP sofinanciran v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Ministero dell'Economia
e delle Finanze



REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO



2007-2013
cooperazione territoriale europea
programma per la cooperazione
transfrontaliera
Italia-Slovenia
evropsko teritorialno sodelovanje
program Čezmejnega sodelovanja
Slovenija-Italija



1. VODOVODI V FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI

Območje Furlanije-Juljske krajine je bogato s kakovostno vodo takih lastnosti, ki izpolnjujejo zahteve o pitni vodi¹.

77 % virov pitne vode je dobavljene iz podtalnice ali izvirov; preostali delež se nanaša na neposredni zajem iz površinskih vodotokov.

Zajetij iz izvirov je 490, od teh se nekatera uporabljajo občasno.

Zajetij iz podtalnice je 300, od tega jih je večina iz arteških vodonosnikov.

Površinskih zajetij je 15, vendar nekatera od njih uporabljajo kot nadomestna v primeru motenj pri preskrbi iz podtalnice, tako da jih je v uporabi dejansko 9.

Na območju Dežele delujejo številni vodovodi, nekateri so dobro organizirani in strukturirani, z visoko učinkovitim upravljanjem, pri ostalih pa gre bolj za lokalne sisteme na občinski in nad občinski ravni z lastnim upravljanjem.

Vendar pa vodovodno omrežje ne pokriva celotnega ozemlja. Sedem občin v Pokrajini Videm s 35.935 prebivalci in pet občin v Pokrajini Pordenone s skupaj 45.382 prebivalci je brez lokalnega vodovodnega omrežja². Večina teh občin se nahaja na spodnjem mejnem predelu izvirov podtalnice in preskrba z vodo je urejena s pomočjo črpanja arteških vodnjakov³.

Na tem območju je razpršenih tudi na tisoče zasebnih vodnjakov, namenjenih predvsem domači uporabi, ki so brez nadzora.

2. VKLJUČENI DELEŽNIKI

Pri obvladovanju kritičnih razmer v Deželi Furlaniji-Juljski krajini so med vključenimi deležniki na prvem mestu Deželna civilna zaščita, prizadeta občina oziroma občine, upravljavec oziroma upravljavci vodovoda, Državna gasilska zveza, Deželna agencija za varstvo okolja in Območna zdravstvena služba.

Po potrebi se lahko vključijo tudi prefektуре in lokalne inštitucije.

2.1 CELOVIT NACIONALNI IN DEŽELNI SISTEM ZA CIVILNO ZAŠČITO

Civilna zaščita v Italiji je organizirana kot "nacionalna služba". Gre za celovit sistem, ki vključuje vse strukture in dejavnosti, ki jih je vzpostavila država za varovanje življenja, dobrin, naselij in okolja pred škodo ali nevarnostjo nastanka škode, ki bi jo povzročile naravne in druge nesreče. Sistem je zadolžen za napovedovanje in preprečevanje različnih tveganj, pomoč prebivalstvu in vse neposredne ukrepe za odpravo izrednih razmer.

Z leti so pristojnosti s področja civilne zaščite postopoma prešle z države na lokalne inštitucije. Za ta postopek sta odločilnega pomena predvsem Zakonska uredba št. 112 iz leta 1998 in sprememba 5. poglavja Ustave z Ustavnim zakonom št. 3 z dne 18. oktobra 2001. Od takrat civilna zaščita sodi v okvir

¹ Podatki, vzeti iz "Uporaba vodnih virov v Furlaniji-Juljski krajini za preskrbo s pitno vodo", F. Lippi - Avtonomna dežela Furlanija-Juljska krajina, 2010).

² Podatki Italijanskega statističnega urada Istat 2001.

³ Glede na onesnaženost vodonosnikov v ravninskem delu Furlanije s snovmi, ki so se v zadnjem času uporabljale v kmetijstvu, bi morale te občine še zlasti skrbno preučiti načrtovanje spodbud za distribucijsko omrežje. Namen omrežja je predvsem zagotavljanje visokih standardov kakovosti pri preskrbi z vodo in sicer s preprečevanjem morebitnih kritičnih razmer, povezanih z onesnaženjem podtalnic.

področne zakonodaje, razen pri opredelitvi temeljnih načel, kjer zakonodajna pooblastila izvajajo deželni organi.

Oddelek za civilno zaščito, ki deluje v okviru Predsedstva sveta ministrov, vodi dejavnosti operativnih organov in struktur Nacionalne službe za civilno zaščito in jih v primeru razglasitve izrednega stanja koordinira v dogovoru z deželnimi vladami.

V Furlaniji-Juljski krajini je Deželna civilna zaščita, ki je bila ustanovljena na podlagi Deželnega zakona št. 64 iz leta 1986, referenčna deželna inštitucija na področju civilne zaščite. Ukvarja se z napovedovanjem in preprečevanjem tveganj zaradi naravnih in človeških dejavnikov, koordinacijo reševanja v izrednih razmerah in s ponovno vzpostavitvijo normalnih razmer po hudih nesrečah.

Funkcionalno središče z deželno operativno dvorano, ki je bilo ustanovljeno in deluje na sedežu Deželne civilne zaščite v Palmanovi, ob izrednem dogodku ali predvidenih izrednih razmerah spremlja in ocenjuje obseg nesreče ter vzpostavi sodelovanje s predstavniki prefekture in dežele za pripravo operativnega načrta za skupno koordinacijo ukrepov.

V skladu z ukrepi Celovitega deželnega sistema za civilno zaščito, v katerega so vključene dežela in občine, Deželna civilna zaščita vodi in koordinira delovanje svojih operativno-tehničnih struktur in županov občin, občinskih prostovoljcev in prostovoljnih društev civilne zaščite.

2.2 ŽUPANI

V okviru Celovitega sistema civilne zaščite je vloga občin bistvenega pomena. Na čelu občinske civilne zaščite je župan. Ob pojavu izrednih razmer na območju občine župan prevzame vodenje in koordinacijo služb za reševanje in pomoč prebivalstvu, sprejme potrebne ukrepe ter o njih preko Deželne civilne zaščite - Deželne operativne dvorane v Palmanovi (SOR) takoj obvesti prefekta in predsednika deželne vlade.

Župan kot organ civilne zaščite zastopa skupne interese skupnosti, zato je njegova prednostna naloga zaščita prebivalstva in varstvo ozemlja. Ukrepi za zaščito prebivalstva v primeru predvidljivih dogodkov so usmerjeni v premestitev prebivalstva z nevarnih območij.

V ta namen župan svojim občinskim enotam civilne zaščite izdaja ukaze o pomoči prebivalstvu in zaprosi Deželno operativno dvorano za potrebno podporo.

2.3 DRŽAVNA GASILSKA ZVEZA⁴

Državna gasilska zveza je bila ustanovljena na podlagi Kraljevega zakonskega odloka št. 333 z dne 27. februarja 1939 za zaščito oseb in premoženja. Izvaja tehnične posege v primerih, ki terjajo takojšen odziv, zagotavlja visoko in specializirano strokovno znanje ter ustrezna reševalna sredstva in opremo. V ta namen opravlja tudi raziskave ter preskusne in tehnične teste s svojega področja.

Med tehnične ukrepe Državne gasilske zveze za pomoč prebivalstvu sodijo:

- Tehnična pomoč v primeru požarov, nenadzorovanih sprostitvev energije, nenadnega ali grozečega rušenja objektov, zemeljskih plazov, naraslih voda, poplav ali drugih elementarnih nesreč;
- Tehnična pomoč za preprečevanje tveganj, povezanih z uporabo jedrske energije in bakterioloških, kemijskih in radioaktivnih snovi.

Tehnični ukrepi Državne gasilske zveze za pomoč prebivalstvu so omejeni samo na nujne naloge in se končajo s prenehanjem dejanske potrebe. Poleg tega ji pristojni organi (ministrstvo, prefekt, predsednik deželnega odbora) dodelijo posebna pooblastila.

⁴ iz www.vigilifuoco.it

V primeru dogodkov, ki sodijo v okvir civilne zaščite, Državna gasilska zveza deluje kot bistveni sestavni del Nacionalne službe za civilno zaščito. V okviru svojih tehničnih pristojnosti vodi tehnično intervencijo reševanja in pomoči v skladu s koordinacijskimi aktivnostmi, ki jih določa veljavna zakonodaja.

Pristojnosti Državne gasilske zveze v primeru onesnaženja vodnih virov običajno obsegajo, vključno z opremo in pristojnostmi enot za jedrsko, bakteriološko, kemijsko in radiološko dekontaminacijo, kar najbolj učinkovito omejevanje in preprečevanje vzrokov onesnaženja.

Če pride do onesnaženja, vodja postopkov gašenja na podlagi predhodne ocene obsega škode in nevarnosti na kraju samem aktivira Deželno agencijo za varstvo okolja (ARPA) ali Območno zdravstveno službo (ASL) oziroma obe (za okolje po navadi Deželno agencijo za varstvo okolja, za prebivalce pa Območno zdravstveno službo ASL) in o nesreči obvesti lokalne oblasti (Deželo, Pokrajino in Občino), kot to določa 8. člen **MINISTRskega ODLOKA št. 471 z dne 25. oktobra 1999.**

2.4 DEŽELNA AGENCIJA ZA VARSTVO OKOLJA ARPA IN OBMOČNA ZDRAVSTVENA SLUŽBA ASL

V Italiji so na podlagi izida referendumu z dne 18. aprila 1993 in Zakona št. 61 z dne 21. januarja 1994 del lokalnih pristojnosti za spremljanje in nadzor okolja z nacionalnega zdravstvenega sistema preko območnih zdravstvenih enot (zdaj Območnih zdravstvenih služb ASL) prenesli na ustrezne deželne inštitucije, in sicer Deželne agencije za varstvo okolja ARPA.

Deželne agencije za varstvo okolja in oddelki za preventivo pri Območnih zdravstvenih službah usklajeno in celovito izvajajo okoljski nadzor in preventivne dejavnosti za varovanje zdravja skupnosti, ki so pomembne za zdravje in okolje. Za področje onesnaženja zunanjega in življenjskega okolja so pristojne Deželne agencije za varstvo okolja, ki se opirajo na higiensko-sanitarna mnenja oddelkov za preventivo Območnih zdravstvenih služb, kot to določajo veljavni predpisi.

Razdelitev pristojnosti med Deželnimi agencijami za varstvo okolja in oddelki za preventivo pri Območnih zdravstvenih službah je določena na podlagi ustreznih sklepov deželnih vlad.

V Furlaniji-Juljski krajini zlasti v zvezi z varstvom voda, namenjenih za prehrano ljudi, praviloma posreduje Deželna agencija za varstvo okolja, kadar gre za podtalnice; Krajevno pristojne zdravstvene organizacije pa izvajajo kontrole, ki zadevajo vodovodno omrežje.

Območne zdravstvene službe so ustanove, ki izvajajo načrtovano spremljanje in nadzor. Če je potrebno, obvestijo župane, ki izdajo ustrezne odloke. So nadzorni organ upravljavcev vodovodov.

Območne zdravstvene službe nimajo posebne intervencijske strukture za ukrepanje v izrednih razmerah. Strokovno osebje službe za preventivo pri Območnih zdravstvenih službah nastopa tudi v vlogi sodne policije, opravlja dežurstva in je v nujnih primerih dosegljivo na telefonski številki 118. Vendar se to strokovno osebje ne ukvarja samo z vodami, temveč predvsem z živili. V primeru ogroženosti vodovodnega omrežja zato najprej posredujejo gasilci, ki zahtevajo vključitev Območne zdravstvene službe; če le-ta ugotovi oporečnost pitne vode, obvesti župana, ki izda morebitni odlok. Župan lahko v nujnem primeru preventivno izda odlok, dokler Območna zdravstvena služba ne opravi posebnih kontrol.

2.5 REFERENČNA ZAKONODAJA

- ZAKON 225/1992
- DEŽELNI ZAKON 64/1986
- **MINISTRSKI ODLOK št. 471 z dne 25. oktobra 1999:** Uredba o merilih, postopkih in načinih za varovanje, sanacijo in obnovo okolja na onesnaženih območjih v skladu s 17. členom Zakonskega odloka št. 22 z dne 5. februarja z nadaljnjimi spremembami in dopolnitvami;
- Zakonska uredba št. 31 z dne 2. februarja 2001 (Direktiva 98/83/ES);
- Zakonska uredba št. 152 z dne 3. aprila 2006.

2.6 ŠTEVILKE ZA KLIC V SILI

V Italiji ni samo ene številke za klic v sili 112, temveč je na voljo več različnih številke za različna področja posredovanja v nujnih primerih:

- 112 orožniki;
- 113 državna policija;
- 115 gasilci;
- 117 finančna policija
- 118 nujna medicinska pomoč
- Za civilno zaščito ima vsaka dežela svojo telefonsko številko. V Furlaniji-Julijski krajini je ta številka 800 500 300.

Orožniki, ki prejmejo klic na številko 112, ta klic posredujejo ustrezni centrali za nujne primere.

3. OBVLADOVANJE IZREDNIH DOGODKOV

Kot DOGODEK se na tem mestu šteje vsak dogodek, ki lahko ogrozi ustreznost in uporabo pitne vode, ki napaja vodovode na območju dežele. Tak dogodek je lahko:

- a. Zemeljski plaz
- b. Potres
- c. Poplava
- d. Iztekanje nevarnih snovi

V Italiji in v Furlaniji-Julijski krajini se pristojnosti pri obvladovanju dogodkov razlikujejo glede na vrsto in obseg dogodka.

2. člen Zakona št. 225 iz leta 1992, s katerim je bil uveden Nacionalni sistem za civilno zaščito, opredeljuje vrsto dogodkov in področja pristojnosti glede na obseg izrednih razmer in velikost prizadetega območja:

- a) **TIP A:** naravni dogodki ali dogodki, povezani s človeškimi aktivnostmi, pri katerih zadostuje ukrepanje posameznih redno pristojnih ustanov in služb;
- b) **TIP B:** naravni dogodki ali dogodki, povezani s človeškimi aktivnostmi, ki zaradi svojih specifičnih lastnosti in obsega terjajo usklajeno ukrepanje več redno pristojnih ustanov in služb;
- c) **TIP C:** naravne nesreče, katastrofe in drugi dogodki, ki jih je zaradi intenzivnosti in obsega potrebno obvladovati z izrednimi sredstvi in pooblastili.

Dogodki tipa A običajno potekajo na ravni občine, dogodki tipa B na ravni dežele ali pokrajine in dogodki tipa C na ravni države.

Postopek obvladovanja izrednih razmer je na vsaki ravni enak oziroma je opredeljen s tako imenovano "Avgustovo metodo". Pri tem postopku je odgovorni za obvladovanje izrednih razmer organ z več funkcijami, ponavadi jih je 14, vsaka pa je namenjena posebnemu področju. Vsaka funkcija ustreza institucionalnemu nosilcu, ki je posebej pristojen za vsako nujno storitev na tem območju. Funkcije se aktivirajo po potrebi in so hkrati premeščene v operativne centre. Operativni centri delujejo na različnih ravneh, glede na geografsko razsežnost izrednih razmer:

- V primeru izrednih razmer na nacionalni ravni se vključi Direkcija za vodenje in nadzor (Di.Coma.C) s sedežem pri Oddelku za civilno zaščito.
- Na deželni ravni je to Deželni operativni center (C.O.R.), ki je podrejen [predsedniku dežele](#).
- Na pokrajinski ravni se aktivira več operativnih struktur. Gre za Center za koordinacijo reševanja (C.C.S.) s sedežem na pokrajinski prefekturi. Istočasno se aktivira tudi eden ali več mešanih operativnih centrov (C.O.M.). Posebnost slednjih je v tem, da se nahajajo čim bližje kraju dogodka in tako predstavljajo "oči" in "podaljšano roko" Centra za koordinacijo reševanja, ki ga vodi [prefekt](#) ali njegov pooblaščenec (organ pokrajinske vlade).

- Na občinski ravni (lokalne izredne razmere) se aktivira Občinski operativni center (kratica C.O.C.), ki ga vodi [župan](#) ali njegov pooblaščenec (najvišji organ civilne zaščite na občinski ravni).

3.1 JAVLJANJE IZREDNEGA DOGODKA

Javljanje dogodka strukturam za zaščito in reševanje lahko poteka na različne načine, kar je odvisno tudi od vrste izrednega dogodka. V nadaljevanju so navedeni najbolj pogosti dogodki, ki lahko povzročijo onesnaženje / kontaminacijo vodnih virov.

3.1.1 ZEMELJSKI PLAZ

Če se sproži zemeljski plaz, prijavo najprej sprejme občina in sicer občinska prostovoljna skupina za civilno zaščito, tehnična služba ali neposredno ŽUPAN. Občina obvestilo posreduje UPRAVLJAVCU vodovoda, s katerim opravi prvo oceno potrebnih ukrepov. Občina in upravljavec lahko samostojno poskrbita za vzpostavitev delovanja poškodovane infrastrukture, če pa nimata zadostnih sredstev, župan po telefaksu zaprosi za finančno in tehnično pomoč DEŽELNO CIVILNO ZAŠČITO oziroma v nujnem primeru na brezplačno telefonsko številko 800500300.

3.1.2 POTRES

V primeru potresa s tako močjo, ki povzroči škodo na širšem območju, tako da deželne in/ali nacionalne oblasti razglasijo izredno stanje, in v primeru ogroženosti vodnih virov zaradi potresnih sunkov, javljanje poteka v okviru zakonodajnega in upravnega postopka za ravnanje v izrednih razmerah, ki ga sprožijo DEŽELNA CIVILNA ZAŠČITA in NACIONALNE VLADNE SLUŽBE.

Prijava se vnese v seznam škodnih dogodkov, ki so prizadeli območje občine. ŽUPAN ta seznam posreduje deželni civilni zaščiti ali organu za koordinacijo, ki se aktivira v specifičnih izrednih razmerah (mešani operativni center COM, center za koordinacijo reševanja CCS, deželni operativni center COR) v skladu z deželnimi in nacionalnimi predpisi s področja obvladovanja naravnih nesreč.

3.1.3 POPLAVA

Glede na obseg dogodka v izrednih razmerah ukrepa neposredno ŽUPAN OBČINE v skladu s postopki, opisanimi za primer zemeljskega plaz; v primeru poplav širšega obsega, zaradi katerih je razglašeno izredno stanje, pa ukrepa v skladu s postopki, navedenimi za potres.

3.1.4 NESREČE ZARADI ČLOVEŠKIH DEJAVNIKOV

V to kategorijo sodijo vsi dogodki, pri katerih je potrebna nujna tehnična pomoč gasilcev, na primer nesreče v prometu, industrijske nesreče ter izpusti vseh vrst in oblik onesnaževal. Dogodek je mogoče javiti na številke:

- 115 gasilci
- 112 orožniki
- 113 policija
- 118 nujna medicinska pomoč
- 117 finančna policija
- župan ali občinska policija
- 800500300 deželna civilna zaščita

V tem primeru ukrepe v izrednih razmerah izvajajo neposredno gasilci. Če pride do onesnaženja, vodja postopkov gašenja na podlagi predhodne ocene obsega škode in nevarnosti na kraju samem aktivira Deželno agencijo za varstvo okolja (ARPA) ali Območno zdravstveno službo (ASL) oziroma obe (za okolje po navadi Deželno agencijo za varstvo okolja, za prebivalce pa Območno zdravstveno službo

ASL) in o nesreči obvesti lokalne oblasti (Deželo, Pokrajino in Občino), kot to določa 8. člen **MINISTRskega ODLOKA št. 471 z dne 25. oktobra 1999.**

3.2 V PRIMERU NESREČE V SLOVENIJI

V skladu z določili Protokola o čezmejnem sodelovanju med Deželo Furlanijo-Julijsko krajino in Republiko Slovenijo, parafiranem februarja 2006, v primeru nesreče, ki bi lahko povzročila onesnaženje virov pitne vode, ki napajajo italijanske vodovode, Center za obveščanje Republike Slovenije (CORS) v Ljubljani ali Regijski center za obveščanje (ReCo) telefonsko ali po telefaksu obvestijo Deželni operativni center (SOR). Po prejetem obvestilu Deželni operativni center (SOR) aktivira Deželni sistem za civilno zaščito, predvsem pa **ŽUPANE IN UPRAVLJAVCE** potencialno ogroženih vodovodov. Če župani zaprosijo za pomoč pri odpravi izrednih razmer, Deželna civilna zaščita v skladu z zahtevami zagotovi osebje, sredstva in opremo.

Glede na razsežnosti in vrsto izrednih razmer Deželni operativni center opozori tudi Deželno agencijo za varstvo okolja (ARPA), druge deželne službe, raziskovalne ustanove, prefektуре in gasilce.

3.3 V PRIMERU NESREČE V ITALIJI

V skladu s postopki, določenimi v zgoraj omenjenem protokolu o čezmejnem sodelovanju, Deželni center za obveščanje (SOR) v primeru nesreče v Italiji, v reševanje katere je neposredno ali posredno vključena deželna civilna zaščita, obvesti Center za obveščanje Republike Slovenije. Na podlagi specifičnih dogovorov o čezmejnem sodelovanju italijanski gasilci (VVF) obveščajo slovenske kolege.

3.4 NACIONALNA KONTAKTNA TOČKA ZA MZP WHO

V skladu z določili Mednarodnega zdravstvenega pravilnika (International Health Regulations IHR 2005) Svetovne zdravstvene organizacije je nacionalna kontaktna točka za Italijo pri:

Ministrstvu za zdravje
ODDELEK ZA JAVNO ZDRAVJE IN INOVACIJE GENERALNA DIREKCIJA ZA PREPREČEVANJE
SLUŽBA V - NALEZLJIVE BOLEZNI IN MEDNARODNA PROFILAKSA
v Rimu.

Če se krizna situacija ali nesreča po Mednarodnem zdravstvenem pravilniku šteje kot tveganje biološkega, kemičnega ali jedrskega izvora, ki ima lahko mednarodni vpliv in pomeni grožnjo za javno zdravje v mednarodnem prostoru, strokovnjaki in delavci območnih zdravstvenih služb, ki sodelujejo pri reševanju, obvestijo italijansko kontaktno točko.